

Nod för cirkulär bioekonomi i Skåne

Ordförandens förslag

1. Regionala utvecklingsnämnden anslår 1 500 000 kr under 2024 samt 1 800 000 kr per år under 2025 -2026 för en regional nod för cirkulär bioekonomi i Skåne.
2. Regionala utvecklingsnämndens beslut gäller under förutsättning att regionfullmäktige beslutar i enlighet med rambudget och att övriga finansiärer fullföljer sina åtaganden.

Sammanfattning

Initiativet ska stärka konkurrenskraften i det skånska näringslivet med en tydlig bäring på grön omställning. En regional nod bygger vidare på de pågående initiativen Cirkulär utvecklingshubb och Biotech Heights i Lund. En regional nod mobiliserar ytterligare kring dessa satsningar för att accelerera skånska företag till grön omställning och cirkulär bioekonomi. Satsningen på en regional nod för cirkulär bioekonomi kommer också att stärka samhällets beredskapsförmåga.

I ärendet finns följande dokument:

1. Beslutsförslag 2024-05-03
2. Konceptbeskrivning "Nod för cirkulär bioekonomi i Skåne"
3. Information om Biotech Heights

Beskrivning av ärendet och skälen för förslaget

Ett initiativ för att kraftsamla kring regionala satsningar på bioekonomi utifrån jordbruk och livsmedel. Detta är en tentativ plan som kommer diskuteras mellan parterna och förankras med relevanta aktörer.

Syftet med detta ärende är att mobilisera det skånska näringslivet, framför allt SMF, och positionera Skåne som en ledande region och nationell tillgång inom cirkulär bioekonomi. Initiativet ska ge synergier med pågående satsningar på området såsom Cirkulär utvecklingshubb och Biotech Heights (se bilaga 2).

Bioekonomi är en viktig del av lösningen på de stora samhällsutmaningarna och satsningen ska visa vägen mot ett resiliellt, biobaserat samhälle med cirkularitet och återvinning över värdekedjorna.

Tidigare beslut i ärendet: 2019-09-26 §60 Skånes innovationsstrategi för hållbar tillväxt, dnr 1900282 och 2022-06-23 Cirkulär livsmedelsproduktion för framtida försörjning dnr 2022-POL000214.

Regional mobilisering

Genom en regional nod skapas utrymme att arbeta med den långsiktiga systemförändring och kunskapsutveckling som krävs för att accelerera den gröna omställningen. De regionala förutsättningarna i Skåne för att biobaserad ekonomi ska bli en bärande del av Sveriges ekonomi är mycket goda men det kräver satsningar på innovation och investeringar. Skånes ekonomi baseras redan till en stor del på biobaserade råvaror. Skåne har goda förutsättningar som råvaruproducent, genom förädling och produktion av varor samt som leverantör av tjänster. 11,5 % av nettoomsättningen i regionens näringsliv ingår i dagsläget i bioekonomin. En effektivare restflödeshantering utgör även en viktig beståndsdel i den beredskapssatsning som sker idag för att bättre kunna försörja befolkningen i händelse av kris eller i yttersta fall krig.

Regional mobilisering bygger bland annat vidare på det RUN-stöttade projektet "Cirkulär utvecklingshubb för livsmedel". En kraftsamling från, initialt, ett 15-tal aktörer för att gå från linjära flöden till ett cirkulärt livsmedelssystem där inga resurser går till spillo. Samsyn och samarbete mellan företag, akademi och samhälle ska se till att synergier nyttiggörs för att livsmedelsnäringen ska ligga i framkant i utvecklingen. Projektet pågår t o m 2025 och Region Skåne ser att delar av verksamheten som har gett god effekt bör tas vidare på lämpligt sätt.

EU har identifierat ett behov av förbättrad insikt om de ekologiska gränserna som finns inom bioekonomin i en genomlysning av EUs Bioekonomistrategi i relation till Den gröna given. Man ser en risk för ökad efterfrågan på mark och energi samt obalans på arbetsmarknaden. Kommissionen pekar till exempel på initiativ som kan öka efterfrågan på land, material och energi och därigenom skapa målträngsel. I detta sammanhang är branschöverskridande samverkan och dialog ett avgörande verktyg där Region Skåne har en viktig roll att moderera och stötta i systembyggande.

Nodens aktiviteter – tre paket

1. Biotech Heights som en öppen testanläggning

Denna satsning vill stötta etableringen av Biotech Heights under de kommande tre åren och bidra till att anläggningen blir operativ och tillgängliggörs för relevanta aktörer. En vital mötesplats ska utvecklas i anslutning till Lunds Tekniska Högskolas pilothall med ett tydligt

gränssnitt mot SMF och omgivande innovationsekosystem. Genom att stötta Biotech Heights kan vi bl.a. vidareutveckla infrastruktur och samverkan mellan akademi och näringsliv. LTH är grundpart i satsningen, men genom denna finansiering stöttar vi deras kapacitet att bygga ihop denna satsning med initiativ för samarbeten inom Greater Copenhagen och skapa företagskontakter inom Biosolutions hub. Se bilaga 2.

2. Näringslivets involvering

Del två av denna satsning syftar till att främja en kraftfull mobilisering och lotsande av företag till relevanta erbjudanden i portföljen cirkulär bioekonomi. Exempelvis Biotech Heights, Cirkulär utvecklingshubb, RISEs centrum FINEST (ett nationellt centrum för innovationer för en hållbar livsmedelssektor) eller andra initiativ nationellt eller internationellt. Stödet innebär bland annat att i dialog med olika aktörer paketera erbjudanden, se företagsgemensamma frågor, skapa förståelse hos företagen har för nyttan av att gå ihop om att göra gemensamma tester tillsammans och på så sätt skapa cirkulär omställning genom att gå från konkurrens till samverkan för att generera skalfördelar och nya värdekedjor. Exempel på insatser:

- aktivt arbeta för att matcha företag
- identifiera gemensamma intressen i en värdekedja
- hitta nya värdekedjor utanför den traditionella livsmedelsbranschen
- lotsa in till rådgivning
- söka efter Forsknings och innovations-samarbeten

Detta ska ske i nära samarbete med branschnära parter, som får jobba på ett tydligt uppdrag från Region Skåne. (Livsmedelsakademin eller annan).

3. Starka partnerskap och systemperspektivet (Region Skåne koordinering)

För att lyckas med en omställning till en mer cirkulär ekonomi, behöver någon aktör ta ett systemperspektiv. Regional utveckling kan ta denna roll och behöver utveckla portföljen av satsningar och strategiska partnerskap. Det innebär t.ex. att fortsätta arbetet med att etablera en samverkan inom Biosolutions Hub och Greater Copenhagen samt med det nationella konsortiet som byggdes upp runt ansökan till Vinnova-programmet Impact Innovation, kallat BioImpact. Regional utveckling har möjligheten att koordinera och säkra lärande mellan olika projekt och organisationer. För att ta denna systemutvecklande roll behövs ytterligare personalresurser av strategisk/operativ karaktär, för att:

- stötta samverkan inom Bio-området för att gå från potential till handling
- bevaka områdets (policy)utveckling, samla in kunskap och bygga upp kompetens
- arbeta aktivt med de projekt och initiativ som Region Skåne redan är med på inom området, skapa synergier och verka för att fungerande verksamhet hanteras med ett portföljtänk kopplat till "Noden"
- identifiera och bedöma värdet av nya kompletterande initiativ och ha

möjlighet att stötta dessa

- kommunikation och kunskapsöverföring ur ett systemperspektiv
- hjälpa till med att identifiera infrastruktur som möter lösningar
- bidra till att systematisera och lokalisera material/restflöden i tid och rum

Effekter: Ökad lönsamhet och försörjningsförmåga

En regional nod ska, i linje med RUN:s prioritering, stärka konkurrenskraften i det skånska näringslivet. Skåne har ett brett och diversifierat näringsliv med spets inom många olika områden, vilket gör att en satsning med utgångspunkt i synergier kring bioråvaror kan få stor effekt här. Här verkar en bred flora av de företag som ska stimuleras att knyta nya aktörsrelationer och utveckla nya affärsmodeller och innovativa värdekedjor. Region Skåne har genom en förstudie och direkta dialoger noterat ett stort uttalat intresse från skånska företag, t.ex. Orkla, Pågen, The Absolut Company, Lantmännen, Kiviks Musteri, Oatly, GroPro, Foodhills, Findus, The Green Dairy, representanter från primärproduktionen samt från akademi och det företagsstödande systemet.

Bioekonomi har flera ben med stor potential för Skåne. Exempelvis kan en ökad biogasproduktion medföra flera positiva effekter såsom ökad energiproduktion, möjlighet till ökad lönsamhet på gårdsnivå, minskad sårbarhet samt möjlighet att omvandla livsmedelsrester och gödsel till billig energi och gödning till det skånska lantbruket. Dialog och samverkan för optimering av biomassans nyttjande är en förutsättning för en långsiktig omställning.

Satsningen ska ge effekt på *Delmål 1: Hållbara växande företag* såväl som på *Delmål 2: Stärka förutsättningarna för näringslivets omställnings- och innovationsförmåga*. För många företag är konkurrensen om bioråvaror redan idag en ”flaskhals” i deras verksamhet, medan det för andra är själva grunden i en affärsmodell som nyttjar biomassan mest möjligt. Insatsen ger företag ökad fart i att utveckla sina affärer och verksamhet för att möta framtidens utmaningar, till exempel grön omställning och digitalisering. Gällande delmål 2 förväntas insatsen även kunna ge förbättrad tillgång till test/demo och pilotproduktionsanläggningar för skånska bolag, vilket stärker förutsättningarna för näringslivets omställnings- och innovationsförmåga.

Sammantaget förväntas ovanstående leda till långsiktiga effekter i form av:

- ökad avkastning och nya värdekedjor som ger ökad lönsamhet för skånska företag inom jordbruk och livsmedel och därtill inom en rad närliggande skånska styrkeområden såsom byggnadsindustri, förpackning, IKT, kemisk industri och verkstadsindustri
- stärkt beredskap och försörjningsförmåga genom ett förbättrat resursutnyttjande av våra bioråvaror och genom ett minskat importberoende när inhemska värdekedjor stärks. Vilket också

leder till minskad sårbarhet.

- stärkt biologisk mångfald och ekosystemtjänster genom ökad uppmärksamhet på bioråvarornas värde och begränsning
- miljö och klimatvinster genom minskade transporter, minskat råvaruuttag och minskade avfallsmängder

Insatsen kommer att följas upp och utvärderas i halvtid och baserat på utfallet kan det bli aktuellt med en följeforskare för optimerad relevans och spridning av resultatet.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Insatsen avser att:

- Stötta Biotech Heights vid LU med totalt 1500 t kr under perioden 2024-2026.
- Ge i uppdrag till extern part/partner att mobilisera och coacha regionala företag, motsvarande 1500 t kr under samma period. Kan vara en klusterorganisation eller annan typ av aktör.
- Bedriva en koordinerande insats för Skåne, i regi av Region Skåne, motsvarande 2100 t kr under samma period. Intern mobilisering inom Regional Utveckling för att stärka systemperspektivet och svara upp mot nationella satsningar (BioImpact).
0,5 miljon per år till personal samt 0,2 miljon för att stötta med rörliga medel till såddinsatser eller spin-offs, kommunikation, följeforskning mm

Tentativ budget	20 24	20 25	20 26	total
1. Biotech heights				
personalresurser	250	250	250	750
aktiviteter i mötesplatsen	200	200	200	600
övrigt	50	50	50	150
total	500	500	500	1500
2. Näringslivets involvering				
Mobilisering av företag, coaching, matchning – uppdrag till extern part/partner	500	500	500	
total	500	500	500	1500
3. Region Skånes koordinering				
Personalresurser för strategisk/operativ koordinering	250	500	500	1250
Såddmedel för stöttande projekt och spin-offs samt ev extern tjänst	200	200	200	600
Övrigt (resor, möten, kommunikation)	50	100	100	250
total	500	800	800	2100

Summa	15 00	18 00	18 00	5100
--------------	------------------	------------------	------------------	-------------

Medel ska tas från ansvar 30010

Juridisk bedömning

Samråd med regionjuristerna har inte bedömts nödvändigt.

Miljökonsekvenser

Ärendet medför inga miljökonsekvenser.

Samverkan med berörda fackliga organisationer

Ingen samverkan/MBL-förhandling har bedömts nödvändig.

Uppföljning

Uppföljning sker genom regionala utvecklingsnämndens ordinarie verksamhetsuppföljning.

Anna Jähnke
Ordförande

Anna Pettersson
Utvecklingsdirektör